

Handläggare
Lisa Prembäck
Telefon: 508 03 000

Till
Kommunstyrelsen

Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska

Kontorsyttrande som svar på remiss från kommunstyrelsen

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått i uppdrag att besvara remissen gällande Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska.

Utredningen lämnar förslag som syftar till att öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder samt stärka förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska. För att öka deltagandet i förskolan lämnar utredningen förslag kring uppsökande verksamhet, direktinskrivning för vissa grupper av barn samt obligatorisk förskola från 5 års ålder. För att stärka förskolans arbete med barns språkutveckling förslås karriärsteg för förskollärare, likformighet i barnskötarutbildning samt tydliggörande gällande behovet av kompetensutveckling inom barns andraspråkutveckling i svenska.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning är positiv till utredningens förslag.

Bakgrund

Utbildningsdepartementet har remitterat utredningen Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska till Stockholms stad för yttrande.

Regeringen beslutade i oktober 2019 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag som syftar till att öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder och föreslå hur förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska kan stärkas, bland annat när det gäller nyanlända barn.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen förskola, kultur och fritid.

Jämställdhetsanalys

Flera av utredningens förslag bidrar till ökad jämställdhet. Enligt utredningen är majoriteten av vårdnadshavare som är hemma med barn är kvinnor. Ökat deltagande i förskola möjliggör för fler kvinnor att studera eller arbeta vilket bidrar till målet om ekonomisk jämställdhet.

Vidare bidrar även förslaget om karriärtjänster till målet om ekonomisk jämställdhet. En löneökning för förskollärare påverkar framförallt kvinnor då de utgör majoriteten i yrkeskategorin förskollärare.

I skolan uppnår pojkar generellt lägre skolresultat än flickor. Förskolans positiva effekter på barns lärande som framhålls i utredningen gynnar både pojkar och flickor. Ett ökat deltagande i förskolan ger förutsättningar för en mer likvärdig skolstart vilket kan bidra till att nå målet om jämställd utbildning.

Ärendet

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen fått i uppdrag att besvara remissen gällande Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i svenska. Utredningen lämnar förslag som syftar till att dels öka deltagandet i förskolan bland barn i 3–5 års ålder, dels stärka förskolans arbete med barnens språkutveckling i svenska, bland annat när det gäller nyanlända barn, barn med annat modersmål än svenska och barn med socioekonomiskt svag bakgrund.

De allra flesta barn i Sverige deltar i förskolan. Bland de barn som inte är inskrivna i förskolan är barn med svag socioekonomisk bakgrund överrepresenterade. Kunskapen om varför vissa vårdnadshavare väljer att inte ha sina barn i förskolan är begränsad. Klart är dock att vårdnadshavares skäl varierar. Det finns ett brett forskningsstöd för att förskolan har positiva effekter för barns utveckling och lärande. Barn som har gått i förskolan har bättre kognitiva och språkliga färdigheter och når högre kunskapsresultat i skolan än barn som inte har deltagit i förskolan. Utredningen hänvisar till studier om att deltagande i förskolan har positiva effekter på barns utveckling och lärande på både kort och lång sikt. Barn som har deltagit i förskola har färre beteendeproblem i skolåldern, förekomsten av kriminalitet och drogproblem hos dessa barn är mindre under ungdomsåren. I vuxen ålder har de som gått i förskola högre utbildningsnivå, sysselsättning och inkomst jämfört med de som inte har deltagit i förskolan. Samhällsekonomiska beräkningar visar därför att generella investeringar i förskola är

samhällsekonomiskt lönsamma och att investeringar som avser barn i förskolan ger högre avkastning än investeringar som avser senare skolformer.

Kommunen ska bedriva uppsökande verksamhet

Utredningen föreslår att kommunerna ska vara skyldiga att bedriva uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan. Den uppsökande verksamheten ska omfatta barn som inte är inskrivna i förskolan men som har rätt till allmän förskola, vilket barn har från och med höstterminen det år de fyller tre år. Kommunerna ska årligen, från det år barnet fyller tre år, kontakta vårdnadshavare till barn som inte är inskrivna i förskolan och informera om rätten till allmän förskola och om förskolans uppdrag och värdegrund. Utredningen föreslår att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett stödmaterial eller allmänna råd om uppsökande verksamhet. Inför det uppsökande arbetet behöver kommunerna kartlägga deltagandet i förskolan.

Direktinskrivning i förskolan

Utredningen föreslår att det blir obligatoriskt för kommunerna att erbjuda förskola till barn som behöver det för att få en bättre språkutveckling i svenska. Kommunerna ska ge barnen en plats i förskolan oavsett om vårdnadshavarna ansökt om plats från och med höstterminen året då barnet fyller tre år. Direktinskrivning ska ske i allmän förskola, det vill säga kostnadsfri förskola 525 timmar per år (15 timmar per vecka). Verksamheten blir frivillig för barnen men obligatorisk för kommunen.

Enligt förslaget gäller direktinskrivning följande barn som inte är inskrivna i förskola:

- Nyanlända barn
- Barn som har ett annat modersmål än svenska som behöver förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska
- Barn som av annan anledning behöver förskola för att få en bättre språkutveckling i svenska

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Förskola

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

Utredningen har erfarit att det är en stor utmaning för förskolorna att vissa barn som är inskrivna i förskolan inte deltar i verksamheten alls eller deltar mycket sporadiskt. Utredningen föreslår att Skolverket får i uppdrag att ta fram stödmaterial eller allmänna råd om hur kontroll och uppföljning av barns frånvaro i förskolan kan

hanteras. Stödmaterialiet bör syfta till att främja en hög närvaro i förskolan.

Obligatorisk förskola från fem års ålder

Utredningen föreslår att förskola blir obligatorisk från och med fem års ålder vilket anses ge alla barn bättre förutsättningar inför skolstarten i förskoleklassen. Förslaget innebär att skolplikten inträder ett år tidigare och blir ett år längre och omfattar cirka 6 800 fler barn i förskolan. Den obligatoriska delen av förskolan ska högst omfatta sex timmar per dag, inkludera måltider och vara avgiftsfri. Utredningen föreslår även att skollagens regler om närvaro och ledighet samt utredning av frånvaro ska gälla även för barn som går i den obligatoriska förskolan.

Fler förskollärare och barnskötare

Det råder en varierande kvalitet på barnskötarutbildningarna och färre legitimerade förskollärare och utbildade barnskötare finns vid förskolor där en stor andel barn har utländsk bakgrund. Utredningen föreslår att det ska inrättas karriärsteg för förskollärare vid förskolor med särskilt svåra förutsättningar med beaktande av barnens socioekonomiska bakgrund. Reformen ska finansieras med statsbidrag.

Vidare föreslås att ett enhetligt innehåll för utbildning till barnskötare inom både gymnasieskolan och vuxenutbildning införs. Utbildningens innehåll, omfattning och kvalitet ska ses över och anpassas till dagens krav gällande exempelvis barns språkutveckling och andraspråksutveckling i svenska.

Kompetensutveckling

Utredningen betonar vikten av att erbjuda och frigöra tid för kompetensutveckling, då bristen på tid ofta framförs som ett hinder. Vidare visar utredningen att förskollärare saknar tillfredsställande kunskap om barns andraspråksutveckling i svenska. Utredningen föreslår att det åtgärdas i utbildningen och det i examensbeskrivningen bör framgå att studenten ska visa fördjupad kunskap om barns andraspråksutveckling. Skolverket föreslås få i uppdrag att förlänga insatsen Läslyftet och statsbidraget bör riktas mot de förskolor som har särskilt svåra förutsättningar med beaktande av barnens socioekonomiska bakgrund.

Tidsplan

Utredningens förslag innebär ändringar i skollagen (2010:800) och skolförordningen (2011:185). Förslaget är att ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2022. När det gäller bestämmelserna om kommunernas uppsökande verksamhet, kartläggning och direktinskrivning är förslaget att bestämmelserna ska tillämpas från och med höstterminen 2023. Även bestämmelserna om obligatorisk förskola ska tillämpas första gången under höstterminen 2023. Införande av karriärsteg för förskollärare ska inledas vid det bidragsår som inleds den 1 juli 2023.

Synpunkter och förslag

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning är positiv till utredningens förslag.

I Spånga-Tensta stadsdelsområde varierar inskrivningsgraden (2020-12-31) för barn två till fem år mellan 90, 3 till 97, 3 procent. Lägst är inskrivningsgraden i de stadsdelar där den socioekonomiska utsattheten är som störst. Utredningen framhåller de positiva effekter som förskolan har på barnens utveckling och lärande framförallt för flerspråkiga barn och barn med svag socioekonomisk bakgrund. Att öka andelen inskrivna barn i stadsdelar med lägst inskrivningsgrad är ett prioriterat arbete inom förvaltningen och förvaltningen ser positivt på de förslag som lyfts i utredningen för att öka deltagandet i förskolan.

Förvaltningen erfar att uppsökande verksamhet för ökat deltagande i förskolan är viktigt men komplext. Att informera vårdnadshavare om förskola behöver involvera alla verksamheter som har kontakt med målgruppen exempelvis barnavårdscentral och socialtjänst.

Det finns en utmaning i att hitta och kartlägga de barn som berörs av direktinskrivning. Vidare ser förvaltningen en utmaning med att göra bedömningar utifrån de angivna kriterierna. Förvaltningen ser gärna att riktlinjer för kartläggningen tas fram för att möjliggöra likvärdig bedömning alternativt att samtliga barn omfattas av direktinskrivning från höstterminen det år de fyller tre år.

Förvaltningen har uppmärksammat problematiken med oregelbunden närvaro för vissa barn som är inskrivna i förskolan och välkomnar utredningens förslag om nationella riktlinjer för hur deltagandet i förskolan följs upp.

Gällande obligatorisk förskola för barn från fem års ålder är förvaltningen positiv. Utifrån språkperspektiv är det svårt att

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Förskola

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
Fax
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

komma ikapp jämnåriga på ett år. Dock anser förvaltningen att ett år i förskolan inför skolstart främjar det enskilda barnet bidrar till ökad likvärdighet.

Förvaltningen anser att ett enhetligt innehåll för barnskötarutbildningen skulle bidra till ökad kvalitet på utbildningen i förskolan. Vidare möjliggör förslaget om att inrätta karriärsteget förste förskollärare en möjlighet att erbjuda de barn som har störst behov av förskola den bästa undervisningen.

Förvaltningen instämmer i att det finns stora behov av att kompetensutveckla pedagoger i barns språkutveckling i svenska och är positiva till utredningens förslag om att förskollärare i utbildningen ska erhålla fördjupad kunskap om barns andraspråksutveckling. För att arbeta utifrån läroplansuppdraget krävs goda kunskaper i det svenska språket hos både förskollärare och barnskötare. Förvaltningen anser att för att erhålla legitimation/examensbevis som förskollärare eller barnskötare bör dessa kunskaper ha erövrats.

Förvaltningens förskolor deltar i skolverkets Läslyft vilket gett goda effekter genom att metodiken i undervisningen haft ett ökat fokus på att gynna språkutveckling. Förvaltningen stödjer därför en förlängning på insatsen Läslyftet.

Förvaltningen anser att ökat deltagande i förskolan kan bidra till att nå flera av målen i agenda 2030 då effekterna av förslagen tros kunna påverka både social och ekonomisk hållbarhet.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör

Connie Stålhäll-Wallin
Avdelningschef